

# PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS

ERASMUS INTENSIVE PROGRAM TESS

Ferrara  
Lisboa  
Sant Cugat del Vallès  
Barcelona

CURS 2011/2012

Assignatura optativa  
Ínia Urbanística  
DUOT ETSAV-UPC



CODI	CRÈDITS	DISTRIBUCIÓ (T,P,L)	DEPARTAMENT	TIPUS	H/S TREBALL ESTUDIANT
47027	5 (ECTS)	2T + 3P	UOT	OP	16 + 34

CURS INTENSIU	23 GENER - 1 FEBRER 2012	Català, Castellà, Anglès, Italià
---------------	--------------------------	----------------------------------

PROFESSOR RESPONSABLE	Carles Llop
-----------------------	-------------

PROFESSORS COL·LABORADORS	Josep Maldonado, Sigrid Muñiz, Francesca Leder (IP ERASMUS Intensive Program TESS)
---------------------------	--

COL·LABORADORS	Laura Font, Catalina Salvà, Eduard Antorn, Núria Bisbal, Paula Purroy, Victor Bertran, Erik Herrera, Gavina Corbetta
----------------	--

TUTORS DE CAMP	Ester Sabaté, Javi Llop, Juan Rovira, M <sup>a</sup> Ángeles Roca, Alba Chesa, Ramón Chesa, Nestor Felis, Marta Oriach, Paula Purroy, José Purroy
----------------	---

TALLERS D'EXPERIÈNCIES DE PAISATGE	Nora i Borja Fermoselle, Aurora Balasch i Jordi Mas, Marta Carrasco i Sergi Selva, Clara Nubiola
------------------------------------	--

WEB	<a href="http://paisajesculturales.50webs.com">http://paisajesculturales.50webs.com</a>
-----	---

## ABSTRACT

Sota la denominació de paisatges culturals, entenem aquells territoris (urbans i territorials) que expressen l'acció de l'home en la transformació de la natura i la construcció de paisatges singulars plens d'història i de continguts. Tot és paisatge, i tot és paisatge cultural. Es tracta, tanmateix d'aprofundir les possibilitats dels valors culturals per als projectes territorials renovats, incorporant en el coneixement dels mateixos les diverses ciències regionals aporten, en una mena d'aproximació que pretén ser multidisciplinària per comprendre la complexitat dels llocs. En el curs es proposa l'anàlisi de projectes que tenen en la cultura i el desplegament dels valors naturals, la configuració de paisatges d'interès patrimonial, i que serveixen per promoure el desenvolupament local de les nostres ciutats i territoris des d'un punt de vista integral, sense caure solament en la banalització de transformar parts del territori en parcs temàtics.

## CONTINGUTS

### I OBJECTIUS DEL CURS

Entre les múltiples accepcions per a la definició de paisatge, resulta cada vegada més profunda aquella que ho presenta com expressió de la consciència de la manca de qualitat dels nostres territoris. Un nou concepte que experimenten els mateixos territoris a causa de l'ús i de l'abús de les societats que hi habiten.

A trenta anys de la Declaració de l'UNESCO sobre Patrimoni de la Humanitat (1972), i a sis anys de la Declaració del Consell de Ministres de la Unió Europea sobre el Paisatge signada a Florència (2000) estem vivint a Catalunya una especial mostra de sensibilitat social sobre les afectacions dels nostres paisatges. Una consciència, cada vegada més compartida socialment, de insatisfacció sobre com i s'estan transformant els nostres territoris lliures.

Front a una visió que valora de manera molt superficial la qualitat visual dels mateixos, s'aixequen veus vindicatives de la condició polièdrica del "paisatge" com a nou paradigma que integra aquesta condició però també els factors de la construcció objectual i matèrica dels nostres territoris transformats, el simbolisme que hi ha en el seu substrat com a elements identitaris dels "llocs", i sobretot la condició del paisatge com a escenari del coneixement, i de la cultura.

És des d'aquesta visió que té sentit una preservació dels paisatges més rellevants de Catalunya, però a l'ensens una activa actitud per donar valor a "tots" els paisatges per conduir una acció territorial holística que eviti la seva degradació i sobretot la confrontació social que provoca el desacord en tantes iniciatives sesgades que degraden el nostre territori de manera irrecuperable: les noves estacions d'esquí, els parc edílics, la implantació de polígons industrials mal ubicats, ..., per citar solament alguns dels temes de màxima polèmica en aquests moments a Catalunya.

El contingut d'aquesta assignatura optativa en format de Seminari, proposa la presentació del paradigma "paisatges culturals", és una manifestació expressa dels valors dels paisatges propis de cada territori com a actius per crear la concertació i el consens ampli a nivell social, entre els ciutadans dels municipis i els habitants planetaris. Una concertació per redreçar els paisatges en conflicte, actuar contra la banalització del territori i aprofitar el "genius loci" basat en la "cultura" i la "natura" com dos dels suports bàsics i genuïns per produir riquesa econòmica i desenvolupament social amb un renovat compromís ètic per gestionar els nostres futurs.

Sota la denominació de paisatges culturals entenem doncs els territoris (urbans i territorials) que expressen l'acció de l'home en la transformació de la natura i la construcció de llur medi socioeconòmic i cultural. Son els paisatges plens d'història i de continguts que hom reconeix com exemples singulars i paradigmàtics. Tot és paisatge, i tot és paisatge cultural. Es tracta, tanmateix d'aprofundir les possibilitats dels valors culturals per crear projectes territo-

rials renovats, incorporant en el coneixement dels mateixos les diverses ciències regionals aporten, en una mena d'aproximació que pretén ser multidisciplinar per comprendre la complexitat dels llocs. En el curs es proposa l'anàlisi de projectes que tenen en la cultura i el desplegament dels valors naturals, la configuració de paisatges d'interès patrimonial, i que serveixen per promoure el desenvolupament local de les nostres ciutats i territoris des d'un punt de vista integral, sense caure en la banalització de transformar parts del territori en parcs temàtics.

---

### **Paisajes Culturales, Definición**

La Convención para la Protección del Patrimonio Cultural y Natural (1972), el artículo 36 de la Guía Operativa para la Implementación de la Convención del Patrimonio Mundial (versión aprobada en la Sesión 22 del Comité del Patrimonio Mundial, diciembre de 1998), establece que: los paisajes culturales representan las obras que "combinan el trabajo de la naturaleza y el hombre" de acuerdo al Artículo 1 de la Convención. "Son ilustrativos de la evolución de la sociedad humana y del uso del espacio a lo largo del tiempo, bajo la influencia de limitaciones físicas y/o oportunidades presentadas por el medio ambiente natural y de sucesivas fuerzas sociales, económicas y culturales, tanto externas como internas. Los paisajes culturales deben de ser seleccionados en base tanto a su valor universal sobresaliente como a su representatividad en términos de una región geocultural claramente definida y también por su capacidad de ilustrar los elementos culturales esenciales y distintivos de tales regiones".

A la hora de identificar, clasificar y considerar la inclusión de un paisaje cultural en la Lista del Patrimonio Mundial, la UNESCO atiende a varios aspectos específicos: su carácter holístico, la importancia de los paisajes vivos representativos de formas de vida tradicionales y su papel en la configuración de unidades territoriales local y regional.

---

### **Tipología de Paisajes Culturales**

En el artículo 39 de la Guía Operativa para la Implementación de la Convención del Patrimonio Mundial se establecen las siguientes categorías:

- a) Paisajes diseñados y creados intencionalmente por el hombre, como son los parques y jardines
- b) Paisajes evolutivos u orgánicamente desarrollados a partir de imperativos sociales, económicos, administrativos o religiosos; que pueden ser a la vez paisajes vivos o paisajes fósiles (o relictos)
- c) El paisaje cultural asociativo, es decir elementos naturales asociados a la religión o creencias, el arte o a la creación cultural en general.

Gairebé trenta anys després de la Convenció UNESCO, la Convenció Europea del Paisatge, s'insereix en el marc dels treballs del Consell d'Europa en tema de patrimoni natural i cultural, del medi ambient i de l'autonomia local. Alguns articles de la mateixa Convenció marquen un pas endavant i innovador en la concepció del paisatge i de la seva dimensió cultural: La paraula "paisatge" connota una zona

o un territori en la manera que els habitants del lloc o els visitants ho perceben, l'aspecte dels quals o caràcter deriven de l'acció de factors naturals i/o culturals (o sigui antròpics). Tal definició té en compte la idea que els paisatges evolucionen amb el temps, gràcies a l'efecte dels agents naturals i per l'acció dels éssers humans. Al mateix temps evidencia la idea que el paisatge forma una totalitat, els elements naturals i culturals de la qual es consideren tots alhora.

**Convenzione Europea del Paesaggio, Firenze, 2000, Cap.I – Disposizioni Generali , Articolo 1, 38.**

El paisatge juga un paper important en qualitat d'element del medi ambient i del context vital de les poblacions, tant en les àrees urbanes com en les àrees rurals, o sigui, per als paisatges amb caràcter excepcional i per a aquells del quotidià; per aquest motiu, s'intenta aconseguir que les poblacions desenvolupin un rol actiu en la gestió i la planificació del territori, i que segueixin responsables del seu propi futur.

**Convenzione Europea del Paesaggio, Firenze, 2000, Cap. III- Commenti sulle disposizioni della Convenzione, Preambolo, 36**

El paisatge cultural viu és la plena expressió d'una comunitat estable, que es basa en un model econòmic continu i en l'ús de recursos renovables. Els factors que poden determinar la decadència dels paisatges culturals són varis però alguns, més que uns altres, semblen pesar més. Entre aquests reconeixem la inestabilitat del model econòmic, les fortes migracions, l'ús sempre majoritari de recursos no renovables. La destrucció d'un paisatge cultural es determina per la pèrdua de valor dels elements d'identitat del lloc mateix, moltes vegades causats per la prevalença de la component econòmica sobre les altres components que participen a la construcció i al manteniment dels paisatges. El que ha de ser evident és la forta complementarietat entre acció humana i ambient natural: els paisatges culturals tenen un valor de biodiversitat molt alt, la conservació de la qual, al igual que la seva destrucció, passa a través de l'acció de l'home.

La gestió del paisatge esdevé fonamental tenint en compte que una de les característiques més destacades de la convenció, i també de la proposició de Llei Catalana del Paisatge que el Parlament de Catalunya va aprovar el juny de 2005, és que tot el territori passa a ser considerat paisatge. És, per tant, una visió molt diferent de la que tradicionalment ha regit els parcs i els espais naturals protegits, perquè la nova definició de paisatge es refereix no solament als espais naturals, sinó també a llocs amb activitats agropecuàries i àrees urbanes.

## MÈTODE D'AVUACIÓ

L'avaluació del curs es realitzarà en base a l'assistència presencial a totes les sessions i en base a la valoració del dossier sobre el taller de projectes de paisatge, elaborat per cada alumne o grup d'alumnes (màxim dos).

## PLA DE TREBALL

23 GENER 2012

**Inici del taller i Seminari teòric sobre Paisatge**  
ETSAV. 8 hores

24 GENER 2012

**Seminari teòric sobre Paisatge**  
ETSAV. 8 hores

25 GENER 2012

**Treball de Camp: Els paisatges de l'aigua: Albelda**  
Visita al lloc i treball de camp. Pernoctació Albelda. 10 hores

26 GENER 2012	<b>Treball de Camp: Els paisatges de l'aigua: territori La Franja</b> Visita al lloc i treball de camp. Pernoctació Albelda. 10 hores
27 GENER 2012	<b>Treball de Camp: Els paisatges de l'aigua: territori La Franja</b> Visita al lloc i treball de camp. Albelda. 10 hores
30 GENER 2012	<b>Taller de projecte</b> ETSAV. 8 hores
31 GENER 2012	<b>Taller de projecte</b> ETSAV. 8 hores
1 FEBRER 2012	<b>Presentació i debat final del taller</b> ETSAV. 4 hores  <b>Avaluació de curs</b>
MAIG-JUNY 2012	<b>Seminari Intensiu (dues setmanes a determinar)</b> Vicenza _ Italia per al grup de 10 estudiants seleccionats en base a l'avaluació del curs i l'expedient acadèmic.

## PROGRAMA

### SEMINARI PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS

ETSAV\_UPC. Carrer Pere Serra, 1-15, Sant Cugat del Vallès T4

#### 23 GENER 2012

09'00 → 10'00	<b>Dins del paisatge</b> (a cura de Jordi Mas, Aurora Balasch)
10'00 → 11'00	<b>Paisatge: conceptes, claus de lectura i aproximacions disciplinars</b> Carles Llop
11'00 → 11'30	<b>Debat cafè</b>
11'30 → 12'30	<b>Territori lenti, una manera d'entendre el paisatge</b> Josep Maldonado
12'30 → 13'00	<b>Coreografia i paisatge</b> Jordi Mas i Aurora Balasch
13'00 → 14'00	<b>El paisatge des de la mirada del fotògraf</b> Adrià Goula
16'00 → 17'00	<b>Introducció a l'origen del jardí, el paisatge clos</b> Carmen Bonell
17'00 → 19'00	<b>El paisatge des de les experiències del paisatge</b> Clara Nubiola, "Paisatge com a experiència" <a href="http://losvaciosurbanos.blogspot.com">http://losvaciosurbanos.blogspot.com</a> Marta Serra, "Despertar els espais latents" Sergi Selvas, "El so com a paisatge"
19'00 → 20'00	<b>Projectes des de i en el paisatge</b> Toni Gironés

## 24 GENER 2012

09'00 → 10'00	<b>Paisatges culturals</b> Carles Llop
10'00 → 11'00	<b>La gestió del paisatge: principis ètics i reptes de futur als 10 anys del CEP</b> Albert Cortina
11'00 → 11'30	<b>Experiències de paisatges</b> Borja+Nora, 080K, "Cartografies d'espais sensibles"
11'30 → 12'30	<b>Debat cafè</b>
12'30 → 13'30	<b>Experiències de projecte i gestió de paisatges</b> Pere Sala, Observatori del paisatge de Catalunya
13'30 → 14'00	<b>Projectes Biennial Europea de paisatge</b> Maria Goula
16'00 → 18'00	<b>Debat</b>
18'00 → 19'00	<b>Paisatge des de l'ecologia i la participació</b> Sigrid Muñiz
19'00 → 19'30	<b>La Peraltilla d'Albelda</b> Antonio i Paula Purroy, Ester Sabaté  <b>Debat</b>

## TREBALL DE CURS



### ALBELDA

LABORATORI DE PAISATGES:  
EXPERIÈNCIES DE GESTIÓ  
DE LA NOVA RURALITAT.  
ESTRATÈGIES PEL DESENVOLUPAMENT  
LOCAL DELS PATRIMONIS RURALS  
A L'ENTORN DE L'AIGUA

«CIERRA LOS OJOS Y VERÁS»  
JOSEPH JOUBERT, 1754-1824

Aquesta imatge del territori ha estat transformada per l'evolució social i les transformacions agràries. Entre la nostàlgia d'un patrimoni agrari de gran qualitat, que fou; i la realitat contemporània, paisatge és el gran contenidor de memòria i al mateix temps de present. La gran qualitat del conjunt patrimonial d'aquests vells territoris ens posa algunes preguntes i ens porta a explorar en la seva condició de 'paisatge cultural', això és: un territori ple d'història i patrimoni, fet per la societat que l'ha modelat des del treball; encara viu des del punt de vista de la producció i de l'habitabilitat, que es mostra a través de les institucions culturals que l'estudien i es preocupen per la seva conservació i gestió, per tal de gaudir-lo econòmicament i culturalment.

- Quin són els trets patrimonials fonamentals d'aquest conjunt?
- Quins són els elements essencials que el componen?
- Com s'ha constituït i com ha evolucionat?
- Quines estratègies projectuals dels usos i espais es poden plantejar per un equilibri entre protecció i desenvolupament?
- Com gestionar adequadament la preservació dels valors industrials patrimonials, i al mateix temps permetre un desenvolupament econòmic i social que usi aquests espais?
- Qui són els agents que poden desenvolupar estratègies conjuntes?
- S'elaborarà un Atlas sobre les formes dels territoris de l'aigua en l'àmbit d'Albelda, i un Quadern de estratègies i propostes de paisatge. El treball serà conjunt com a Taller, si bé ens organitzarem en grups de dos-tres estudiants per a la elaboració dels materials específics.

- El mètode de treball i l'organització l'establirem en les sessions oportunes de coordinació en els tallers a classe.
- Durant l'elaboració del treball determinarem l'abast dels lliuraments de materials, i les dates de lliuraments parcials.

TUTORS DE CAMP

**Antonio Purroy, Paula Purroy, Ester Sabaté**

TALLERS D'EXPERIÈNCIES DE PAISATGE

**Nora i Borja Fermoselle, Aurora Balasch, Jordi Mas, Marta Carrasco, Clara Nubiola, Sergi Selvas**

## BIBLIOGRAFIA BÀSICA

ALBET I MAS, A. i GARCÍA RAMÓN, M.D.; *Aula Activa, Escoles del pensament geogràfic*; Editorial UOC, Barcelona, 2001.

BUSQUETS, J. i CORTINA, A. (coord.); *Gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje*; Editorial Ariel S.A.. Barcelona. ISBN: 978 84-344-2890-4.

CLEMENTI, A.; *Interpretazioni di paesaggio Convenzione Europea e innovazioni di metodo a cura di*; Roma 2002.

COUNCIL OF EUROPE; *European landscape convention*; Firenze, 2000.

LLOP, C.; *Paisatges metropolitans: policentrisme, dilatacions, multiperifèries i microperifèries. Del paisatge clixé al paisatge calidoscopi*, a Papers N° 47. Regió Metropolitana de Barcelona. ISSN 1888-3621; Barcelona, març de 2008. Pàgs: 8-13.

LLOP, C.: *El proyecto del paisaje* Capítol 8 del Llibre *Gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje*, a cura de Jaume Busquets i Albert Cortina (coord.) Editorial Ariel S.A.; Barcelona. ISBN: 978 84-344-2890-4. Pàgs: 275-294.

LLOP, C.; SABATÉ, J.; VILANOVA, J.M.; *Dels llocs memorables als paisatges culturals*; Barcelona, Coac, 2003. (Edició fotocopiada).

LLOP, C.: *Una possibile geografia dei "territori lenti" (Territoris Serens) in Catalogna*. A Dialoghi internazionali – città nel mondo – n. 10 marzo 2009, Bruno Mondadori, Març 2009. Pàgs: 134-144.

LLOP, C. (Dir.): *Paisatges en transformació: Intervenció i gestió paisatgístiques*, Diputació de Barcelona. Àrea de Presidència. Direcció d'Estudis i Prospectiva. Observatori Territorial [coo.] Universitat Politècnica de Catalunya. Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori [coo.] Edita: Diputació de Barcelona. Àrea de Presidència. Direcció de Comunicació; Col·lecció: Estudis, Sèrie: Territori, 6. Barcelona, 2009. ISBN: 978-84-9803-229-1. 431 Pàgs.

ROGER, A.: *Breu Tractat del paisatge*. Barcelona la Campana, 2000.

UNESCO: *Convención para la protección del patrimonio cultural y natural Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura*. París UNESCO 1972.

GAMBINI, R.: *Piani paesistici. Uno sguardo s'insieme* en Urbanistica, n° 90, 1998.

GAMBINO, R.: *Il Parchi naturali europei dal piano alla gestione*. Roma La Nuova Italia Scientifica 1994.

INIESTA, M.: *Els gabinets del món antropologia, museus i museologies*. Lleida Pagès 1994.

PRATS, LL.: *Antropología y patrimonio*. Barcelona Ariel 1997.

SAUER, C.: *The Morphology of Landscape*, 1925. University of California Publications in Geography, (vol.2 n° 2, pp.19-54). Land and Life selection from the writings Carl Ortwin Sauer edited by John Leighly. Berkeley, University of California press cop. 1963.

SABATÉ, J.: *L'eix patrimonial del Llobregat*. Diputació de Barcelona, 2000.

SABATÉ, J.: *Paisajes culturales y proyecto territorial*. A: "El paisaje en la cultura contemporánea". Editorial Biblioteca Nueva, Colección Paisaje y Teoría, 2008, p. 249-273.

SABATÉ, J.: *Paisajes culturales: un reto en el proyecto territorial del siglo XXI*. A: "Paisaje cultural: Eurau 08 = Paysage Culturel = Cultural Landscape". Gobierno de España. Ministerio de Fomento, 2007, p. 98-101.

SCAZZOSI, L.: *Politiche e culture del paesaggio nuovi confronti Austria, Dinamarca, Italia, Norvegia, Polonia, Slovenia, Spagna, Francia, Germania, Gran Bretagna, stati Uniti, Svizzera*, testi di Roberto Cec. Roma, Gangemi 2003.

TURRI, E.: *Il paesaggio come teatro*, Marsilio Venezia 1998.

WAGENSBERG, J.: *Ideas para la imaginación impura 53 reflexiones en su propia sustancia*. Barcelona Tusquets 1998.

---

## WEBLIOGRAFIA

---

Direcció General d'Arquitectura i Paisatge, Generalitat de Catalunya

[http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/sac/organisme\\_fitxa.jsp?codi=13857](http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/sac/organisme_fitxa.jsp?codi=13857)

Observatori del Paisatge de Catalunya

<http://www.catpaisatge.net/cat/index.php>

Centre de Recerca i Projectes de Paisatge, UPC

[http://www.upc.edu/catala/bddirectori/consultar/mostrar\\_ens.php?id=270&idioma=cat&tip=4](http://www.upc.edu/catala/bddirectori/consultar/mostrar_ens.php?id=270&idioma=cat&tip=4)

Laboratori d'Anàlisi i gestió del Paisatge, Landscape LAB

<http://www.udg.es/dghha/cat/secciogeografia/paisatge/>

Fundació Territori i Paisatge

[www.coac.net/COAC/biennal/fundacio.htm](http://www.coac.net/COAC/biennal/fundacio.htm)

Biennal Europea del Paisatge (Barcelona, Catalunya)

[www.coac.net/landscape/](http://www.coac.net/landscape/)

---

## LANDSCAPE INSTITUTIONS

The World Heritage Center UNESCO

7, Place de Fontenoy. 75352 Paris, France

<http://whc.unesco.org>

UNESCO: Cultural landscape

<http://whc.unesco.org/exhibits/cultland/landscap.htm>



### **Patrimoine Mondiale**

<http://whc.unesco.org/nwhc.fr/pages/home/pages/homepage.htm>

Available on web page at [www.unesco.org/whc/](http://www.unesco.org/whc/):

→ Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (UNESCO 1972)

→ Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention

→ Glossary of World Heritage Terms

→ Properties included in the World Heritage List

### **Editions UNESCO**

7, Place de Fontenoy. 75352 Paris, France

Fax: +33 1 4568 5737

E-mail: [publishing.promotion@unesco.org](mailto:publishing.promotion@unesco.org)

### **Cultural landscapes UNESCO**

<http://whc.unesco.org/exhibits/cultland/landscape.htm>

### **Patrimoine Mondiale**

<http://whc.unesco.org/nwhc.fr/pages/home/pages/homepage.htm>

### **COE Consejo de Europa**

[http://www.coe.int/T/ES/Com/About\\_Coe/Culture.asp](http://www.coe.int/T/ES/Com/About_Coe/Culture.asp)

### **ICOMOS, International Council on Monuments and Sites**

<http://www.icomos.org>

### **ICCROM, The International Centre for the Study of the Preservation and the Restoration of Cultural Property**

<http://www.iccrom.org>

### **ICCROM**

Via di San Michele 13. I-00153 Rome, Italy

Tel: 396-585 531. Fax: 396-5855 3349

E-mail: [iccrom@iccrom.org](mailto:iccrom@iccrom.org)

### **IFLA International Federation of Landscape Architects**

<http://www.ifla.kee.hu/ifla>

### **IFLA**

4, Rue Hardy - R.P. no. 914. F-78009 Versailles-Cedex, France

Fax: +33 1 39 53 53 16

### **CICOP, Centro Internacional para la conservación del Patrimonio**

<http://www.cicop.com>

### **Institute for Cultural Landscape Studies**

Landscape Institute

Arnold Arboretum of Harvard University

Cronkhite Graduate Center

6 Ash Street. Cambridge, MA 02138

<http://www.icls.harvard.edu>

**The Cultural Landscape Foundation**

1909 Que Street NW, Second Floor. Washington, DC 20009

Tel. 202.483.0553

<http://www.tclf.org/whatis.htm>

**Thematic network project**

[www.le-notre.org](http://www.le-notre.org)

**Pan-European Federation for Heritage**

[www.europanostra.org](http://www.europanostra.org)

**European Foundation for Landscape Architecture**

[www.efla.org](http://www.efla.org)

**The European rural model**

[www.europa.eu/int/comm/archives/leader2](http://www.europa.eu/int/comm/archives/leader2)

**Fédération Française du Paysage**

[www.f-f-p.org](http://www.f-f-p.org)

**FLS Fonds Landschaft Schweiz**

<http://www.fls-fsp.ch>

---

**CULTURAL LANDSCAPE PROJECTS**

**Pathways to Cultural Landscapes**

<http://www.pcl-eu.de>

**Projects in Cultural Landscape\_Europe**

[www.pcl-eu.de/partners/index](http://www.pcl-eu.de/partners/index)

**Thematic network in Landscape Architecture**

<http://www.le-notre.org/>

**Project of Ilkka Halso\_Exhibition**

<http://ilkka.halso.net/>

**Canadian cultural landscape**

**Etats Généraux du Paysage Québécois**

<http://www.paysage.qc.ca/cpq/charte.pdf>

---

**GERMANY CULTURAL LANDSCAPE**

**Potsdam cultural landscape**

[www.brandenburg-info.com/potsdam](http://www.brandenburg-info.com/potsdam)

**International Building Exhibition Fürst Pückler Land**

[www.iba-fuerst-pueckler-land.de](http://www.iba-fuerst-pueckler-land.de)

**International Building Exhibition Emscher Park**

[www.iba.nrw.de](http://www.iba.nrw.de)

**Cultural landscape Garden Domain Dessau Wörlitz**

[www.gartenreich.com](http://www.gartenreich.com)

**Historic cultural landscape in Schleswig-Holstein**

[www.denkmal.schleswig-holstein.de](http://www.denkmal.schleswig-holstein.de)

**World heritage site Middle Rhine Valley**

[www.mittelrheintal.de](http://www.mittelrheintal.de)

**Regional history**

[www.Rheingau-Chronik.de](http://www.Rheingau-Chronik.de)

**Castles and palaces**

[www.rheinhessen-info.de](http://www.rheinhessen-info.de)

**State Garden Show 2010 Bad Nauheim**

[www.mulh.hessen.de](http://www.mulh.hessen.de)

---

## **ITALIAN CULTURAL LANDSCAPE**

**Centro Internazionale di Studi sui Paesaggi Culturali**

<http://web.unife.it/centro/paesaggiculturali/>

**Rivista Ricerche per la Progettazione del Paesaggio**

[http://www.unifi.it/rdrpp/pagine/indice\\_dei\\_numeri\\_rivista.html](http://www.unifi.it/rdrpp/pagine/indice_dei_numeri_rivista.html)

**Parchi italiani**

[www.parks.it](http://www.parks.it)

**Progetti per la cultura del territorio**

[www.ecotur.it](http://www.ecotur.it)

**Parco Nazionale del Cilento e Vallo di Diano**

[www.pncvd.it](http://www.pncvd.it)

**Regione Emilia Romagna\_paesaggio**

[www.regione.emilia-romagna.it/wcm/ERMES/Canali/territorio/paesaggio/valorizzazione\\_paesaggio.htm](http://www.regione.emilia-romagna.it/wcm/ERMES/Canali/territorio/paesaggio/valorizzazione_paesaggio.htm)

[www.regione.emilia-romagna.it/paesaggi/](http://www.regione.emilia-romagna.it/paesaggi/)

**Patrimonio culturale e paesaggistico\_bacino del Po**

[www.iccd.beniculturali.it/download/atti/50\\_3-ma.pdf](http://www.iccd.beniculturali.it/download/atti/50_3-ma.pdf)

**Paesaggio e territorio del Trentino Alto Adige**

[www.trentinocultura.net](http://www.trentinocultura.net)

**Progetto EuroMed, Regione Piemonte: la salvaguardia del paesaggio rurale**

[www.risorsebeniculturali.it/progetti\\_ric/rural\\_med/rural\\_med.asp](http://www.risorsebeniculturali.it/progetti_ric/rural_med/rural_med.asp)

**Osservatorio del paesaggio\_Monferrato\_Astigiano (Piemonte)**

[www.osservatoriodelpaesaggio.org](http://www.osservatoriodelpaesaggio.org)

---

## **SUISSE CULTURAL LANDSCAPE**

Confederazione svizzera\_paesaggio

[http://www.umwelt-schweiz.ch/buwal/it/fachgebiete/fg\\_grundlagen/index.html](http://www.umwelt-schweiz.ch/buwal/it/fachgebiete/fg_grundlagen/index.html)

Concezione paesaggio svizzero

[http://www.landschaftskonzept.ch/d/\\_start.htm](http://www.landschaftskonzept.ch/d/_start.htm)

---

## **ECOMUSEUS**

Rete degli Ecomusei in Italia, in Europa e nel mondo

[www.ecomusei.net](http://www.ecomusei.net)

Comunidades y desarrollo

[www.interactions-online.com](http://www.interactions-online.com)

Trentino\_ecomusei

[www.trentinocultura.net/soggetti/ecomusei/ecomusei\\_ind\\_h.asp](http://www.trentinocultura.net/soggetti/ecomusei/ecomusei_ind_h.asp)

Patrimonio culturale e territorio

[www.osservatorioecomusei.net](http://www.osservatorioecomusei.net)

Fédération des ecomusées et des musées de société

[www.fems.asso.fr](http://www.fems.asso.fr)

AIMS\_Associazione Italiana di Studi Museologici

[www.studimuseologici.org](http://www.studimuseologici.org)

---

## ANNEX 1

EXPOSICIÓ DE LLIBRES PER A L'ASSIGNATURA OPTATIVA: "PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS"

TAULELL BIBLIOTECA ETSAV

---

**Autor:** Biennial de Paisatge (1a : 1999 : Barcelona, Catalunya)

**Títol:** Rehacer paisajes : arquitectura del paisaje en Europa : 1994-1999 : catálogo de la 1a Bienal de Paisaje 1999

**Publicació:** Barcelona : Fundació Caja de Arquitectos : COAC : UPC, DL 2000

**Descr. ffs.:** 275 p. : il., fot.

**Col·lecció:** Arquíthemas ; 6

**Nota:** Text bilingüe castellà-anglès

**Nota:** Inclou: 1er Premio Europeo de Paisaje Rosa Barba

**ISBN:** 8492259493

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.2(4) Bie

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.2(4) Bie

---

**Autor:** Biennial de Paisatge (2a : 2001 : Barcelona, Catalunya)

**Títol:** Jardines insurgentes : arquitectura del paisaje en Europa : 1996-2000 : catálogo de la 2a bienal europea de Paisaje 2001

**Publicació:** Barcelona : Fundació Caja de Arquitectos : COAC : UPC, DL 2002

**Descr. ffs.:** 312 p. : il., fot.

**Col·lecció:** Arquíthemas ; 11

**Nota:** Text bilingüe castellà-anglès

**Nota:** Inclou: 2º Premio Europeo de Paisaje Rosa

**ISBN:** 84932542-0-7

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.2(4) Bie

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.2(4) Bie

---

**Autor:** Biennial Europea de Paisatge de Barcelona (3a : 2003

**Títol:** Only with nature = Només amb natura : catalogue of the III : catàleg de la III Biennial Europea de Paisatge 2003 : III

Premi Europeu de Paisatge Rosa Barba : Arquitectura del paisatge a Europa des de 1998

**Publicació:** Barcelona : Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Fundación Caja de Arquitectos, DL 2006

**Descr. ffs.:** 313, [21 p.] : il., col., fot. ; 22x25 cm

**Nota:** Text en català i anglès

**ISBN:** 8496185729

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.2(4) Bie

---

**Títol:** British landscape designers and their creations = Britse tuinarchitecten en hun creaties ; with an introduction by: Noel Kingsbury

**Publicació:** Oostkamp : Stichting Kunstboek, cop. 2004

**Descr. ffs.:** 148 p. : principalment il. col., col. ; 34 cm

**Nota:** Text bilingüe anglès-holandès

**ISBN:** 90-5856-110-0 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.2(41) Bri

---

**Autor:** Carlson, Allen

**Títol:** Aesthetics and the environment : the appreciation of nature, art and architecture / Allen Carlson

**Publicació:** London [etc.] : Routledge, 2000

**Descr. ffs.:** XXI, 247 p. : il. ; 24 cm

**ISBN:** 0-415-30105-X

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.01 Car

---

**Títol:** The Dynamic landscape : design, ecology and management of naturalistic urban planting ; edited by Nigel Dunnett and James Hitchmough

**Publicació:** London [etc.] : Spon Press, 2004

**Descr. ffs.:** IV, 332 p. : il. ; 25 cm

**ISBN:** 0-415-25620-8 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712:504 Dyn

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712:504 Dyn

---

**Títol:** Event Landschaft? : Zeitgenössische deutsche Landschaftsarchitektur = Event landscape? : contemporary german landscape architecture ; [Bund Deutscher Landschaftsarchitekten BDLA (hg.-ed.)]

**Publicació:** Basel [etc.] : Birkhäuser, cop. 2003

**Descr. ffs.:** 167 p. : il. (algunes col.) ; 31 cmç

**Nota:** Text en alemany i anglèsç

**ISBN:** 3-7643-7016-5 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.036(43) Eve

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.2(43) Eve

---

**Títol:** Landscape urbanism : a manual for the machinic landscape ; Mohsen Mostafavi ...

[et al.] ; edited by Mohsen Mostafavi and Ciro Najle

**Publicació:** London : Architectural Association, cop. 2003

**Descr. ffs.:** 176 p : il. ; 16 x 28 cm

**ISBN:** 1-902902-30-0

**Biblioteca BRGF-Campus Nord:** signatura 712 Lan

---

**Títol:** The Landscape urbanism reader ; Charles Waldheim, editor

**Publicació:** New York (N.Y.) : Princeton Architectural Press, cop. 2006

**Descr. ffs.:** 295 p. : il. ; 23 cm

**ISBN:** 1-56898-439-1

**ISBN:** 978-1-56898-439-1

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.01 Lan

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.01 Lan

---

**Títol:** Neu verorten : zeitgenössische deutsche Landschaftsarchitektur = Making spaces : contemporary german landscape architecture ; Bund Deutscher Landschafts Architekten BDLA (hg.)

**Publicació:** Basel [etc.] : Birkhäuser, cop. 2002

**Descr. ffs.:** 181 p. : il. (algunes col.), plàn. ; 31 cm

**Nota:** Text bilingüe alemany-anglès

**ISBN:** 3-7643-6556-0 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.036(43) Neu

---

**Títol:** Recovering landscape : essays in contemporary landscape architecture ; James Corner, editor

**Publicació:** New York : Princeton Architectural Press, 1999

**Descr. ffs.:** x, 287 p. : il. ; 23 cm

**ISBN:** 1568981791 (pbk.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.01 Rec

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.01 Rec

---

---

**Autor:** Reed, Peter

**Títol:** Groundswell : constructing the contemporary landscape / Peter Reed

**Publicació:** New York (N.Y.) : The Museum of Modern Art, cop. 2005

**Descr. ffs.:** 168 p. : il. col. ; 28 cm

**Nota:** Publicat en ocasió de l'exposició homònima celebrada del 25 de febrer al 16 de maig del 2005, al Museum of Modern Art, New York i organitzada per Peter Reed

**ISBN:** 0-87070-379-X (MOMA)

**ISBN:** 3-7643-7240-0 (Birkhäuser)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.036 Ree

---

**Autor:** Schwartz, Martha

**Títol:** The Vanguard : landscapes and gardens of Martha Schwartz ; edited by Tim Richardson

**Publicació:** London : Thames & Hudson, cop. 2004

**Descr. ffs.:** 224 p. : il. col. ; 29 cm

**ISBN:** 0-500-51131-4 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.007(Schwartz) Sch

---

**Títol:** Theory in landscape architecture : a reader ; edited by Simon Swaffield

**Publicació:** Philadelphia (Penn.) : University of Pennsylvania Press, cop. 2002

**Descr. ffs.:** XII, 265 p. : il. ; 26 cm

**Col·lecció:** Penn studies in landscape architecture

**ISBN:** 0-8122-1821-3

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.01 The

---

**Autor:** Turner, Tom

**Títol:** Garden history : philosophy and design : 2000 BC-2000 AD / Tom Turner

**Publicació:** [Abingdon] : Spon Press, 2005

**Descr. ffs.:** IX, 294 p. : il., plàn. ; 25 cm

**ISBN:** 0-415-31748-7 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712(09) Tur

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712(09) Tur

---

**Autor:** Vroom, Meto J.

**Títol:** Lexicon of garden and landscape architecture / Meto J. Vroom

**Publicació:** Basel [etc.] : Birkhäuser, cop. 2006

**Descr. ffs.:** 351 p. : il. (algunes col.) ; 25 cm

**ISBN:** 3-7643-7525-6 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712(038) Vro

**Biblioteca ETSAB:** signatura REF-DE-712

---

**Autor:** Wilson, Andrew

**Títol:** Influential gardeners : the designers who shaped 20th-century garden style / Andrew Wilson

**Publicació:** London : Mitchell Beazley, 2002

**Descr. ffs.:** 192 p. : il. (principalment col.) ; 30 cm

**ISBN:** 1-84000-512-2 (cart.)

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.007(A/Z) Wil

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.007 Wil

---

## **BIBLIOGRAFIA**

QUE CONSTA A LA GUIA DOCENT DE L'OPTATIVA "PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS"

---

**Títol:** Interpretazioni di paesaggio : Convenzione Europea e innovazioni di metodo ; a cura di Alberto Clementi

**Publicació:** Roma : Meltemi, cop. 2002

**Descr. ffs.:** 335 p. : il. ; 24 cm

**Col·lecció:** Babele ; 14

**ISBN:** 88-8353-173-6

**Biblioteca ETSAV:** signatura 712 Int

---

**Autor:** Roger, Alain

**Títol:** Breu tractat del paisatge / Alain Roger ; traducció de Lourdes Bigorra

**Publicació:** Barcelona : La Campana, 2000

**Descr. ffs.:** 215 p. ; 20 cm

**Col·lecció:** Obertures ; 8

**Nota:** Premi Ville à lire

**ISBN:** 84-88791-76-3

**Biblioteca ETSAV:** signatura 504.06 Rog

**Biblioteca ETSAB:** signatura 504.06 Rog

---

**Autor:** Gambino, Roberto

**Títol:** Il Parchi naturali europei : dal piano alla gestione / Roberto Gambino

**Publicació:** Roma : La Nuova Italia Scientifica, 1994

**Descr. ffs.:** 323 p.

**ISBN:** 88-430-0245-7

**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.23(4) Gam

---

**Autor:** Iniesta, Montserrat

**Títol:** Els Gabinetes del món : antropologia, museus i museologies / Montserrat Iniesta

**Publicació:** Lleida : Pagès, 1994

**Descr. ffs.:** 259 p. ; 22 cm

**Col·lecció:** Argent viu ; 10

**ISBN:** 84-7935-206-X

**Biblioteca ETSAV:** signatura 069 Ini

**Biblioteca ETSAB:** signatura 069 Ini

---

**Autor:** Prats, Llorenç

**Títol:** Antropología y patrimonio ; Llorenç Prats ; prólogo de Jean-Claude Duclos

**Edició:** 2a ed.

**Publicació:** Barcelona : Ariel, 2004

**Descr. ffs.:** 171 p

**Col·lecció:** Ariel antropología

**ISBN:** 84-344-2211-5Ç

**Biblioteca ETSAV:** signatura 39 Pra



---

**Títol:** Politiche e culture del paesaggio : nuovi confronti : Austria, Danimarca, Italia, Norvegia, Polonia, Slovenia, Spagna, Francia, Germania, Gran Bretagna, Stati Uniti, Svizzera, Polonia ; a cura di Lionella Scazzosi ; testi di Roberto Cecchi ... [et al.] = Landscape policies and cultures : new comparisons ; edited by Lionella Scazzosi; texts, Roberto Cecchi ... [et al.]  
**Publicació:** Roma : Gangemi, [2001]  
**Descr. fís.:** 270 p. : il. ; 30 cm  
**Nota:** Text en italià i anglès  
**ISBN:** 88-492-0264-4  
**Biblioteca ETSAV:** signatura 719 Pol


---

**Autor:** Turri, Eugenio  
**Títol:** Il Paesaggio come teatro : dal territorio vissuto al territorio rappresentato / Eugenio Turri  
**Publicació:** Venezia : Marsilio, cop. 1998  
**Descr. fís.:** 237 p. : il., fot. ; 22 cm  
**Col·lecció:** Crítica  
**ISBN:** 8831768654  
**Biblioteca ETSAV:** signatura 712.25 Tur  
**Biblioteca ETSAB:** signatura 712.01 Tur

---

**Autor:** Wagensberg, Jorge  
**Títol:** Ideas para la imaginación impura : 53 reflexiones en su propia sustancia / Jorge Wagensberg  
**Publicació:** Barcelona : Tusquets, 1998  
**Descr. fís.:** 282 p. : il.  
**Col·lecció:** Metatemas ; 54  
**ISBN:** 84-8310-595-0 (cart.)  
**ISBN:** 83-8410-595-0  
**Biblioteca ETSAV:** signatura 167/168 Wag  
**Biblioteca ETSAB:** signatura 1:53 Wag

---



# PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS

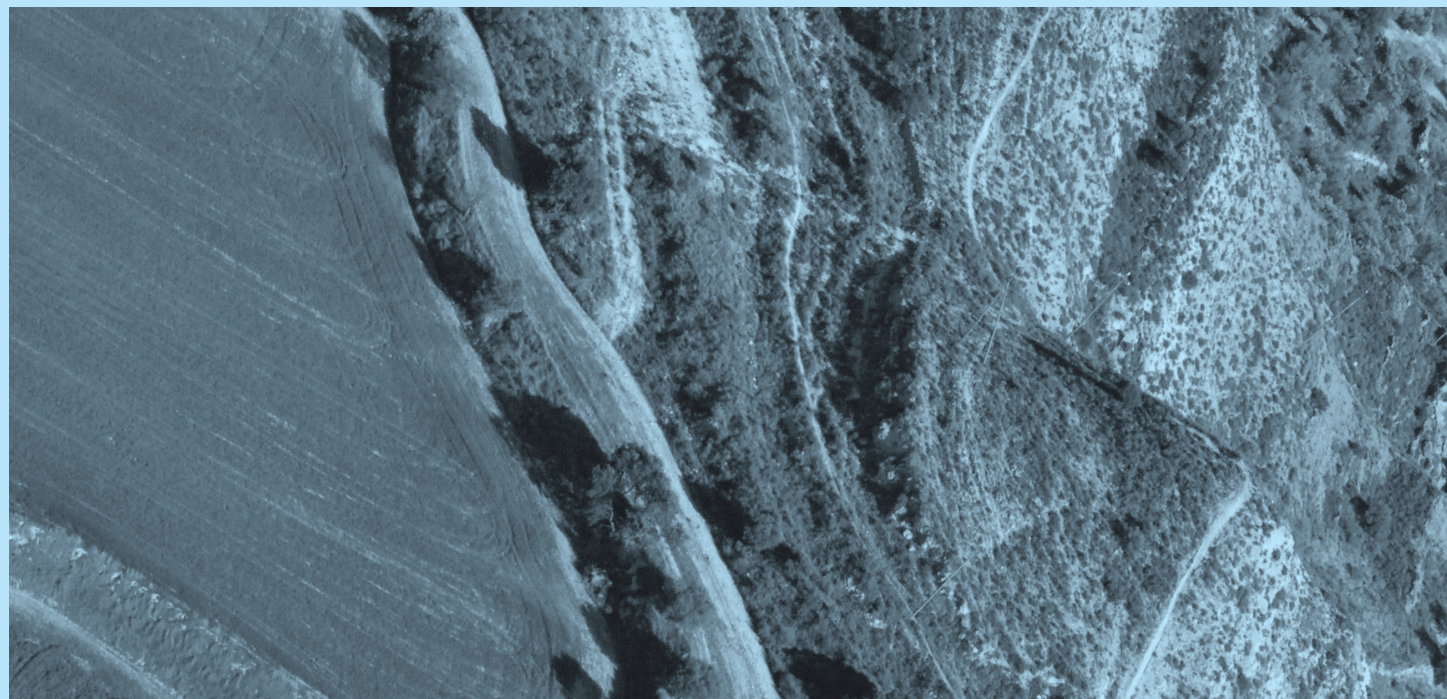
## PROGRAMA SEMINARI

ERASMUS INTENSIVE  
PROGRAM TESS

Ferrara  
Lisboa  
Sant Cugat del Vallès  
Barcelona

CURS 2011/2012

Assignatura  
optativa  
Línia Urbanística  
DUOT ETSAV-UPC



PROFESSOR RESPONSABLE	<b>Carles Llop</b>
PROFESSORS COL·LABORADORS	<b>Josep Maldonado, Sigrid Muñiz, Francesca Leder (IP ERASMUS Intensive Program TESS)</b>
COL·LABORADORS	<b>Laura Font, Catalina Salvà, Eduard Antorn, Núria Bisbal, Paula Purroy, Victor Bertran, Erik Herrera, Gavina Corbetta</b>
TUTORS DE CAMP	<b>Ester Sabaté, Javi Llop, Juan Rovira, M<sup>a</sup>Ángeles Roca, Alba Chesa, Ramón Chesa, Nestor Felis, Marta Oriach, Paula Purroy, José Purroy</b>
TALLERS D'EXPERIÈNCIES DE PAISATGE	<b>Nora i Borja Fermoselle, Aurora Balasch i Jordi Mas, Marta Carrasco i Sergi Selva, Clara Nubiola</b>
WEB	<b><a href="http://paisajesculturales.50webs.com">http://paisajesculturales.50webs.com</a></b>

### ABSTRACT

Sota la denominació de paisatges culturals, entenem aquells territoris (urbans i territorials) que expressen l'acció de l'home en la transformació de la natura i la construcció de paisatges singulars plens d'història i de continguts. Tot és paisatge, i tot és paisatge cultural. Es tracta, tanmateix d'aprofundir les possibilitats dels valors culturals per als projectes territorials renovats, incorporant en el coneixement dels mateixos les diverses ciències regionals aporten, en una mena d'aproximació que pretén ser multidisciplinària per comprendre la complexitat dels llocs. En el curs es proposa l'anàlisi de projectes que tenen en la cultura i el desplegament dels valors naturals, la configuració de paisatges d'interès patrimonial, i que serveixen per promoure el desenvolupament local de les nostres ciutats i territoris des d'un punt de vista integral, sense caure solament en la banalització de transformar parts del territori en parcs temàtics.

## PROGRAMA

### 23 GENER 2012

09'00 → 10'00	<b>Dins del paisatge</b> (a cura de Jordi Mas, Aurora Balasch)
10'00 → 11'00	<b>Paisatge: conceptes, claus de lectura i aproximacions disciplinars</b> Carles Llop
11'00 → 11'30	<b>Debat cafè</b>
11'30 → 12'30	<b>Territori lenti, una manera d'entendre el paisatge</b> Josep Maldonado
12'30 → 13'00	<b>Coreografia i paisatge</b> Jordi Mas i Aurora Balasch
13'00 → 14'00	<b>El paisatge des de la mirada del fotògraf</b> Adrià Goula
16'00 → 17'00	<b>Introducció a l'origen del jardí, el paisatge clos</b> Carmen Bonell
17'00 → 19'00	<b>El paisatge des de les experiències del paisatge</b> Clara Nubiola, "Paisatge com a experiència" <a href="http://losvaciosurbanos.blogspot.com">http://losvaciosurbanos.blogspot.com</a> Marta Serra, "Despertar els espais latents" Sergi Selvas, "El so com a paisatge"
19'00 → 20'00	<b>Projectes des de i en el paisatge</b> Toni Gironés

### 24 GENER 2012

09'00 → 10'00	<b>Paisatges culturals</b> Carles Llop
10'00 → 11'00	<b>La gestió del paisatge: principis ètics i reptes de futur als 10 anys del CEP</b> Albert Cortina
11'00 → 11'30	<b>Experiències de paisatges</b> Borja+Nora, 080K, Cartografies d'espais sensibles
11'30 → 12'30	<b>Debat cafè</b>
12'30 → 13'30	<b>Experiències de projecte i gestió de paisatges</b> Pere Sala, Observatori del paisatge de Catalunya
13'30 → 14'00	<b>Projectes Biennal Europea de paisatge</b> Maria Goula
16'00 → 18'00	<b>Paisatge des de l'ecologia i la participació</b> Sigrid Muñiz
18'00 → 18'30	<b>Debat</b>
18'30 → 19'30	<b>La Peraltila d'Albelda</b> Antonio i Paula Purroy, Ester Sabaté
	<b>Debat</b>



# PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS

## TALLER DE CAMP. ALBELDA









ERASMUS INTENSIVE  
PROGRAM TESS

Ferrara  
Lisboa  
Sant Cugat del Vallès  
Barcelona

CURS 2011/2012

Assignatura  
optativa  
línia Urbanística  
DUOT ETSAV-UPC



PROFESSOR RESPONSABLE	Carles Llop
PROFESSORS COL·LABORADORS	Josep Maldonado, Sigrid Muñiz, Francesca Leder (IP ERASMUS Intensive Program TESS)
COL·LABORADORS	Laura Font, Catalina Salvà, Eduard Antorn, Núria Bisbal, Paula Purroy, Victor Bertran, Erik Herrera, Gavina Corbetta
TUTORS DE CAMP	Ester Sabaté, Javi Llop, Juan Rovira, M <sup>a</sup> Ángeles Roca, Alba Chesa, Ramón Chesa, Nestor Felis, Marta Oriach, Paula Purroy, José Purroy
TALLERS D'EXPERIÈNCIES DE PAISATGE	Nora i Borja Femoselle, Aurora Balasch i Jordi Mas, Marta Carrasco i Sergi Selva, Clara Nubiola
ORGANITZA	Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori, Universitat Politècnica de Catalunya, en el marc del programa Erasmus Intensive Program TESS
AMB EL PATROCINI	 AYUNTAMIENTO DE ALBELDA
AMB LA COL·LABORACIÓ	 L'ALJUB Bar - Restaurant  BAR DE MANEL  CARN i NATURE Pallarsès Nadal  n>>>t telecom  ORIACH FOTÒGRAF  PENYA  PUB UNIVERSAL

**25 GENER 2012**

07'00	<b>Sortida de Sant Cugat del Vallès (ETSAV)</b>
09'30	<b>Recepció a Albelda (nova Biblioteca).</b> Acte de benvinguda: M <sup>a</sup> Ángeles Roca (alcaldesa) + Introducció dels objectius del curs: Carles Llop
11'00 – 11'30	<b>Introducció al patrimoni històric-cultural d'Albelda.</b> Juan Rovira
11'30	<b>Ruta dels aljubs i sies (visita aljub de Pedreula)</b> recorregut pels diferents sistemes hidràulics per ordre cronològic, aljubs i sèquies com elements dinamitzadors dels sistemes socioculturals dels nostres avantpassats, fins la construcció del Canal d'Aragó i Catalunya
14'00	<b>Dinar Bar de Manel</b>
15'30	<b>Visita al Sifó / Castellassos.</b> Els Castellassos constitueixen el substrat arqueològic de l'antic assentament ibèric. El sifó d'Albelda va ser en el seu moment una gran obra d'enginyeria realitzada amb la finalitat de salvar un desnivell molt accentuat del terreny.
18'00 – 18'30	<b>Descans</b>
18'30	<b>CONFERÈNCIES (AGRICULTURA)</b> <b>Evolució de les produccions agrícoles dels últims 50 anys.</b> Manolo Sirvent (Cap de l'Oficina Comarcal d'Agricultura i Alimentació) <b>Cultius intensius: horticultura i plantes medicinals.</b> Josep Pàmies <b>Comercialització dels productes agrícoles i variació dels preus de mercat en els últims anys.</b> Ramón Brualla (President cooperativa ACTEL)
21'30	<b>Sopar popular</b>
22'30	<b>Concert de Jazz Pup Universal</b>

**26 GENER 2012**

08'00	<b>Esmorzar Bar de Manel</b>
09'00	<b>Excursió a "Les Piles"</b>
14'00	<b>Dinar Penya "Lo Magré"</b>
16'00	<b>Visita al molí</b>
18'00 – 18'30	<b>Descans</b>
18'30	<b>CONFERÈNCIES (HIDRÀULICA)</b> <b>Introducció.</b> Jose Luís Perez (President Canal Aragó i Catalunya) <b>Modernització del reg d'Albelda. Gestió dels recursos hídrics.</b> Ernesto Amador Cabrero (Subdirector explotación SEIASA) <b>Arquitectura i Paisatges: tradició, història i modernitat.</b> Paula Purroy (Presentació del Projecte de fi de carrera)
21'30	<b>Sopar Bar Aljub</b>

**27 GENER 2012**

08'00	<b>Esmorzar Bar de Manel</b>
09'00	<b>Treball per grups</b>
12'30	<b>Paisatges des de la mirada d'un fotògraf.</b> Juan Oriach
13'30	<b>Presentació dels treballs</b>
14'30	<b>Dinar Bar Aljub</b>
16'30	<b>Sortida a Sant Cugat de Vallès</b>